

I Mikkjels fotspor

Mikkjel Fønhus' ånd lever fortsatt
i Vassfaret og Valdres
– nå legges det til rette for at
du kan komme nærmere
villmarksforfatteren.

TEKST OG FOTO: **THOR OLAV MOEN**

FØNHUS:
Mikkjel
Fønhus var
forfatter,
naturvenn
og harejeger.

MIKKJELS RIKE:
Mikkjel Fønhus følte seg
hjemme og i pakt med vill
natur og ville dyr i Vassfaret.

© JEPPESSEN/STATENS KARTVERK

rens penn. Historier som ble til mens Fønhus røykte pipe og skrev for hånd, sittende i en kubbestol i skrivevestua. Det han skrev er preget av dyp respekt og forståelse for naturen. Temaer som så absolutt har relevans i vår tid.

Fønhus kan sies å være vår første naturverner. Han tok til orde for balanse i naturen. Han var i mellomkrigstiden en av få forkjempere for en ordning hvor husdyreiere skulle få erstatning for rovdyrdrept bufe – noe som ble vedtatt mange tiår etterpå, og som har bidratt til å redusere konfliktnivået mellom primærnærings og skogens (rov)dyr.

Den første naturverner

På sine eldre dager ble han hedret ved å bli utnevnt til æresmedlem av Norges Naturvernforbund i 1967 – og mottok en rekke priser

og utmerkelse for sitt arbeid for forståelse for naturen og som dyrevenn.

Fønhusgruppen har som mål å sette arven etter Mikkel Fønhus, hans forfatterkap og tanker på dagsorden i det moderne samfunnet.

Mikkjel Fønhus ruslet ut av huset, Nissebakkin i Valdres, en oktoberdag i 1973 og kom ikke tilbake fra skogen på sine egne ben. De håndskrevne notatene og utkastene han jobbet med da han døde, ligger fortsatt på skrivepulten i arbeidsrommet i annenetasjen i huset.

Datteren Gudbjørg tar imot oss, på dagen 36 år etter at hennes far gikk over til de evige jaktmarker.

– Vi merker fortsatt at folk setter pris på fars forfatterkap. Derfor har vi tatt tak i temaet, sier Kundan Rockstad, initiativtaker til Fønhusgruppen. Han håper nye gene-

VI MENN: Mikkjel Fønhus skrev for *Vi Menn*, denne artikkelen sto i nr. 22 i 1966.

MIKKJEL FØNHUS

■ Mikkjel Fønhus (1894–1973) var journalist, skribent og forfatter. Bortsett fra to korte opphold i Oslo, bodde han hele livet i Sør-Aurdal.

■ Han foretok flere reiser, blant annet til Afrika, Nord-Amerika, Finland, Nord-Norge og Svalbard. Først og fremst for å skaffe kunnskap, informasjon og materiale til fortellingene.

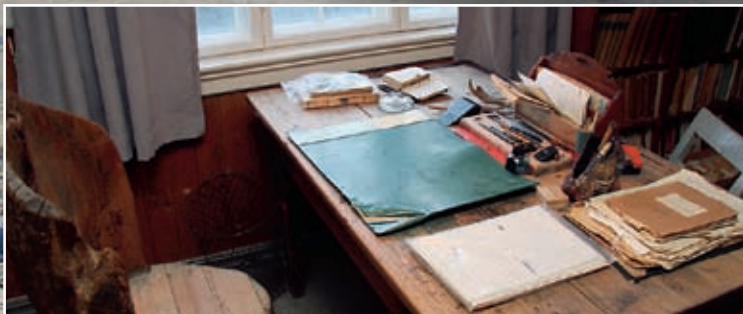
■ Mesteparten av forfatterkapet er villmarksromaner, dyreskildringer, skildringer av dyrs atferd og formidling av trolske stemninger i naturen. Fønhus skrev omkring 35 artikler og noveller i *Vi Menn* i perioden 1951 til 1973.

■ Fønhus debuterte med "Skoggangsmann" i 1917, og slo igjennom med sin andre bok "Der villmarken suser" i 1919. Totalt skrev Fønhus 80 bøker, i tillegg til en rekke artikler og noveller til blader og aviser.

■ Fønhus på nett: www.mikkjelfonhus.no

SKRIVESTUA: Mikkjel Fønhus var nøysom og levde et enkelt liv. Her satt han og skrev sine bøker og historier. Fortsatt ligger hans siste notater på skrivepulten. Legg merke til stolen, den lagde Fønhus selv, og uttalte at den som sitter godt blir lat – og lat var han ikke, Fønhus!

FØNHUS VENNER: Kundan Rockstad, Gudbjørg Stensrud og Arne Stensrud foran Nissebakkin – her levde Fønhus fra 1926 til sin død i 1973.

GAUPA TIL MIKKJEL: Denne gaupa felte Mikkel i Nord-Norge. Nå er den utstoppet på Nissebakkin, ved siden av bildet av Mikkel ved gaupefallet.

FAR MIN: Gudbjørg Fønhus foran peisen på Nissebakkin. Hun blar i en biografi, og hun har selv skrevet om sin berømte far; "Mikkjel – far min".

ELG NR 112: Stensrud med elg nr. 112 – felt i høst. I lia bak møtte slagbjørnen Rugg sin overmann.

Forts. fra foregående siderasjoner skal få glede av de udødelige historiene spunnet av hennes fars fantasi.

Mikkjels hus er som det var på hans tid og på tunet står et lite, privat museum nitidig satt sammen av datteren. Her kan man studere livet, forfatterskapet og de påfallende enkle eiendeler til denne nøysomme skogens mann. På veggen henger våpnene til jegeren og forfatteren: To hagler og en mauser, velbrukte, enkle bruksvåpen.

En kultursti er under opprustning i området Fønhus vandret mang en gang.

Forut for sin tid

– Han var forut for sin tid. Han var ganske alene om å ville ha rovdyr i naturen. Han mente skadedyr skulle tas, men var imot å utrydde arter og bruk av inhumane fangstmetoder som gift og fotsakser. Det var ikke populært i samtiden – han fikk mange mot seg, husker datteren Gudbjørg.

– Han var også motstander av vassdragsreguleringer. Selv om han så nødvendigheten av elektrisk kraft, var han bekymret for ødeleggelse i naturen – og han mente naturen ville ta igjen hvis ikke menneskene behandlet den skånsomt, sier Gudbjørg.

Dette var nye og annerledes tanker den gang, tanker moderne mennesker nikker samtykkende til – ikke minst i disse miljø- og klimatider...

– Han gikk nok og tenkte og så sammenhenger. Han var veldig opptatt av spor og sportegn etter dyr – og

trodde på overnaturlige krefter i naturen. Han gikk lange turer alene og lå i skogen mange netter alene. Det var sånn han fikk ideer til sine bøker. Han brukte journalistiske metoder, oppsøkte folk og ville prøve selv det han skrev om for å kunne skildre slitet og følelsen.

Jaktet med Fønhus

Ved siden av å være vandringsmann og fisker, med markstang som hovedredskap, var Fønhus en ivrig jeger, og hadde tidlig harehund. Han holdt seg med hund livet ut.

Historien forteller at han ikke var store gutten da han med pengehjelp fra sin mor kjøpte sin første hagle – en begivenhet han selv omtalte som blant de største i livet.

Arne Stensrud jaktet sammen med Mikkjel Fønhus. Første gang som 16-åring i 1945, på Steinrudmoa litt sør for Nissebakkinn. Stedet er omtalt i Fønhus' bøker som Tøsteinsrudmoa.

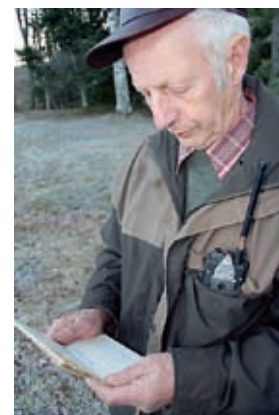
– Fønhus var en flott kar, stødig, rolig, kunnskapsrik og reflektert. Han var en hyggelig jaktkamerat, med god hund. Han lærte meg mye. Det var stort for en unggutt å jakte sammen med selveste Mikkjel Fønhus, mimrer Stensrud, som fortsatt er en ivrig jeger, med godt over hundre elg på fellingslista.

Bjørn og elg

Stensrud viser oss rundt i Vassfaret, hvor han selv er grunneier og elgjeger. Historiene om store jegere og dyr er mange. Mange av disse

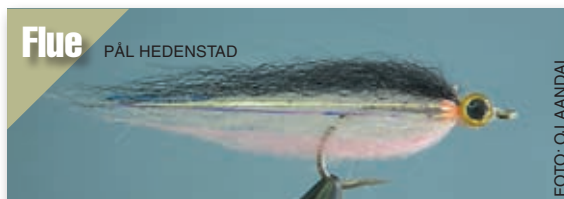
ELGJEGER: Arne Stensrud jakter fortsatt elg, i hjertet av Vassfaret.

JAKTKOMPIS: Arne Stensrud jaktet sammen med Mikkjel Fønhus som 16-åring. Her en han på Steinrudmoa, hvor de to hadde harelos sammen første gang i 1945. Stensrud har notater i sin jaktlogg fra turene med Mikkjel.

BJØRNE-SPOR: Her er bjørnesporene fra i høst, rett før bamsen gikk i hi.

Flue PÅL HEDENSTAD

FOTO: OJ AANDAL

POLAR FIBER STREAMER

Krok: Saltvannskrok, str. 2-6

Bindetråd: Benecchi 10/0, hvit

Underkropp: Lite Brite dubbing, perlemor

Mage: Polar Fiber, hvit over rød eller rosa

Vinge: Polar Fiber, hvit

Overvinge: Revhår, sort eller oliven

Sidelinjje: Flashabou

Gjeller: Polar Fiber, oransje eller rød

Hode: Epoxyllim, 5 min.

Øyne: Doll Eyes

av småfisk. Med syntetiske materialer kan man oppnå både riktig form, farge og transparens.

Slike fluer skal fiskes raskt, enten med flytende eller saktesykkende line og de fungerer godt til tre av de mest spennende saltvannsfiskene; sjøørret, lyr og havabbor.

Det er viktig at du kontrollerer flua med jevne mellomrom. Prisen du betaler er at vingen hekter seg opp eller tigger seg. En dubbingnål eller tilsvarende bør derfor befinne seg innen rekkevidde.

Saltvannsfiske er ofte ensbetydende med imitasjoner

Mer friluftsstoff
www.vimenn.no/friluft